

De burgerij te wapen

Marianne

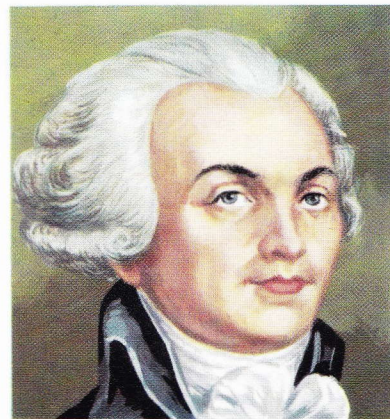
We vertelden reeds, dat de wijsgeren uit de 18e eeuw, en vooral dan de Franse auteurs, de ideeën van de Verlichting over Europa verspreidden. De revolutionairen zetten deze ideeën in Frankrijk in werkelijkheid om. De misbruiken van het oude regime, nauw verbonden aan het absolute koningschap van vorsten als Lodewijk XV en Lodewijk XVI, werden daar zeer scherp aangevoeld. Tevens waren er de geschriften van Rousseau, Voltaire, Montesquieu, Diderot en anderen op grote schaal verspreid. Het moet ons dan ook helemaal niet verwonderen, dat de doorbraak van de nieuwe ideeën in Frankrijk plaats vond.

In 1789 was de financiële toestand in dit land zo hopeloos ontredderd, dat de schuchtere Lodewijk XVI zich verplicht zag de afgevaardigden van de drie standen bijeen te roepen in de Staten-Generaal. Zijn bedoeling hierbij was nieuwe belastingen te kunnen invoeren zonder daardoor een al te grote beroering onder de bevolking te verwekken, daarom wilde hij die belastingen door de Staten-Generaal laten goedkeuren. De burgers

van de derde stand weigerden echter. Vooraleer de staatsaangelegenheden te willen bespreken, eisten ze een grondwet waardoor de koninklijke macht zou worden beperkt. Ten einde raad stemde Lodewijk toe. Er werd een grondwetgevende vergadering bijeengeroepen; pas na ongeveer twee jaar kwam zij met haar werk klaar. Uit allerhande gebeurtenissen was ondertussen gebleken, dat het volk erg verbitterd was. De Bastille, het symbool van het koninklijk despotisme, werd door het oproerige Parijse volk ingenomen, dat ook het prachtige kasteel van Versailles bestormde. Toen de grondwet in 1791 eindelijk klaar kwam, bleek dat die slechts weinig rekening hield met de wensen van het gewone volk. Door de scheiding van de uitvoerende, de wetgevende en de rechterlijke machten stelde de wet weliswaar een einde aan het koninklijk absolutisme, maar de begoede burgers, die aan de grondwetgevende vergadering deelnamen, hadden het kiesrecht zodanig geregeld, dat alleen zij konden stemmen, die een bepaald inkomen hadden. Een groot gedeelte van de bevolking was dan ook niet tevreden met de doorgevoerde wijzigingen. Het feit dat Pruisische en Oostenrijkse legers, vijanden van de revolutie, Frankrijk bedreigden, deed de invloed van het ontevreden volk toenemen. De koning en de adel werden immers beschouwd als de bondgenoten van Pruisen en Oostenrijk en kregen het dus meer en meer te verduren. Reeds op 10 augustus 1792 werd een nieuwe vergadering, de Nationale Conventie, bijeengeroepen om de grondwet te herzien.

Op 20 september van hetzelfde jaar slaagden de Franse revolutionaire legers erin, de Pruisische opmars te Valmy te stuiten. De

volgende dag werd de Franse Republiek uitgeroepen. Aanvankelijk voerden hierin de extremisten, onder leiding van mensen als Marat, Danton en Robespierre, het grote woord. Zij daagden Lodewijk XVI onder de naam van Louis Capet, voor een revolutionaire rechtbank, die hem ter dood veroordeelde. Hij stierf op de guillotine op de huidige Place de

Robespierre

la Concorde in januari 1793. Door die terechtstelling joegen de extremistische republikeinen bijna alle Europese bewindvoerders tegen Frankrijk in het harnas. De extremisten eigenden zich tevens dictatoriale machten toe en oefenden een waar schrikbewind uit. Niet alleen de edellieden moesten het ontgelden, maar ook talrijke leiders uit de eerste maanden van de revolutie. Dezen behoorden immers tot de begoede burgerij en waren dus te conservatief in hun opvattingen. Marat werd echter vermoord door een jonge vrouw, Charlotte Corday, en weldra trok Robespierre alle macht aan zich. Danton en andere belangrijke revolutionairen, die hem op zijn weg naar de alleenheerschappij hinderden, liet hij ter dood brengen onder de guillotine. Van april tot juli 1794 was hij de absolute

heerser over Parijs en Frankrijk. Sommigen haatten hem, anderen vereerden hem. Hij was krachtadig in zijn beslissingen. Talrijk waren zijn slachtoffers, maar als overtuigd revolutionair bleef hij onwankelbaar trouw aan zijn principes; men noemde hem "de onkreukbare". Buitengewoon streng voor zichzelf, kende hij ook geen medelijden met anderen. Zijn meedogenloos optreden maakte hem gevreesd tot zelfs in zijn eigen rangen.

Vele mensen waren het langdurige bloedvergieten trouwens moe. Anderen hadden zich tijdens de ongeregelheden die gepaard gingen met de revolutie, verrijkt en wensten nu in vrede van die welstand te genieten, al hadden ze die dan op onregelmatige manier verworven. Het waren vooral dezen die zich uiteindelijk tegen

veroordeelden worden naar de guillotine gebracht op tweewielige karren, tumbrels genoemd

Robespierre zouden keren. Tijdens een vergadering van de Nationale Conventie werd hij in beschuldiging gesteld en met enkelen van zijn getrouwen aangehouden. Zijn aanhangers konden hem bevrijden, maar slechts voor enkele uren. Hij werd opnieuw gearresteerd en zonder schijn van proces onthoofd. De terreur was ten einde.

Weer werd een nieuwe grondwet uitgewerkt, die in augustus van het jaar 1795 klaar kwam. Hiermee kreeg Frankrijk een andere regeringsvorm, het Directoire (1795-1799). Tijdens deze periode kreeg de bourgeoisie opnieuw de overhand. Het cijnskiestelsel werd weer ingevoerd. De uitvoerende macht lag in handen van vijf directeurs en jaarlijks werd één van hen vervangen. Het nieuwe bewind had met grote moeilijkheden te kampen. De ontspanning na jaren van terreur ging samen met een grote morele ontredering. Ook de economische toe-

Vorbereid door de ideeën van de Verlichting en als reactie tegen de misbruiken van het oude regime, barstte in het 18e-eeuwse Frankrijk de revolutie los. Nadat de republiek was uitgeroepen, oefende Robespierre een waar schrikbewind uit. Ook het Directoire kon zich daarna niet handhaven. Napoleon nam in 1799 de macht in handen.

stand was verre van schitterend en er heerste grote werkloosheid. Opstanden o.a. in Vendée en in België (Boerenkrijg) ondermijnden het regime, dat tevens bedreigd werd door de extremistische revolutionairen, die met de evolutie van de gebeurtenissen absoluut niet tevreden waren, en door de royalisten, die in Frankrijk nog een sterke macht vormden. Het kostte Napoleon dan ook weinig inspanning, dit regime in 1799 omver te werpen.

